

Prof. Joseph E. Stiglitz

Ekonomide Nobel ödülü bulunan Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Roosevelt Enstitüsü'nde Baş Ekonomisttir. En son çıkan kitabı: Küreselleşme Yine Büyük Hayal Kırıklığı: Trump Döneminde Küreselleşme Karşıtlığı

ABD'deki yeni vergi yasası

Artık tüm dünya ABD'de son yirmi beş yıldır GSYH artışlarının neredeyse tamamının gelir piramidinin en tepesindekilere gitmesinin gittikçe büyüyen çok önemli bir eşitsizlik sorunu olduğunu kabul etti. Yeni yasa bu durumun üzerine tuz biber ekecek.

Daha önce hem vergi indirimi hem de reform olarak adlandırılan hiçbir yasal düzenleme ABD Kongresi'nden geçen ve Noel'den hemen önce ABD Başkanı Donald Trump tarafından imzalanan yasa kadar eleştiri almamış veya dalgaya alınmamıştı. Cumhuriyetçiler oylarıyla geçirdikleri (hiçbir demokrat yasanın lehinde oy kullanmadı) yasanın ileride, Amerikalılar hane halkı gelirlerinin artmaya başladığını görünce takdir edilecek bir hediye olduğunu iddia ediyor. Oldukça da hatalılar…

Bu vergi reformu yasası Cumhuriyetçi Parti'deki tüm hatalarını ve kısmen de olsa değerini yitirmiş Amerikan demokrasisini tek bir pakete sarıyor. En esnek şekilde bakıldığında bile bu yasa bir "vergi reformu" değil. Reformlar sistemi bozucu yasal boşlukları doldurur ve vergi sistemini daha adil hale getirir. Bu adaletin merkezinde de ödeyebilme gücü bulunur. Fakat bu vergi düzenlemesi gelir piramidinin en tepesinde (en zengin yüzde yirmilik dilimdekilerin) ve en ödeyebilecek güçte olan bireylerin vergilerini ortalama 10 bin dolar kadar azaltıyor. Yasa tam olarak uygulanmaya başladığında (2027'de) orta sınıf ABD vatandaşlarının büyük bir çoğunluğuna uygulanan vergileri artıracak.

Adaletsiz hale getiriyor

ABD vergi kodu zaten Trump başkanlığından çok daha önce de azalan oranlı bir vergi koduydu. Evet dünyanın en zengin insanlarından biri olan milyarder yatırımcı Warren Buffet sekreterinden daha az vergi ödemek zorunda olmasının yanlış olduğunu söyleyerek gündeme oturmuştu. Yeni yasa ABD'nin vergi sistemini daha da adaletsiz hale getiriyor.

Artık tüm dünya ABD'de son yirmi beş yıldır GSYH artışlarının neredeyse tamamının gelir piramidinin en tepesindekilere gitmesinin gittikçe büyüyen çok önemli bir eşitsizlik sorunu olduğunu kabul etti. Yeni yasa bu durumun üzerine tuz biber

Trump, Kushner ve Trump hükümetindeki diğer birçok politikacı yeni düzenlemenin en büyük kazananları ve "belki bu son fırsatımız olur" diye düşünerek, kendi ceplerini dolduruyor. Hepsi de bunun yanlarına kâr kalmayacağını Trump'tan çok daha iyi biliyor.

ekecek. Cumhuriyetçilerin "reformu" zaten rahatsız edici olan bu trendi tersine çevirmek yerine daha fazla kazancın gelir piramidinin en tepesine gitmesine neden olacak.

Daha bozuk bir ekonomi sağlıklı bir ekonomi değildir. Uluslararası Para Fonu eşitsizliğin daha yüksek olmasının ekonomik performansı da kötü etkilediğini ve yeni vergi yasasının acımasızca daha adaletsiz bir topluma neden olacağını vurgulamıştı.

ABD vergi kodundaki karmaşıklık ve bozulmanın büyük bir sebebi farklı gelir tiplerinin farklı oranlarda vergilendirilmesinden kaynaklanıyor. Böyle bir farklı muamele sadece vergi sisteminin adaletsiz olduğu algısına yol açmıyor bazı yetersizliklere de neden oluyor. Kaynaklar ayrıcalıklı sektörlere akıyor ve şirketler gelir ve faaliyetlerini daha ayrıcalıklı şekillere yönlendirmeye çalıştıkça bu kaynaklar boşa gidiyor.

Eski vergi kodunun bir sürü istihdamı yok eden özel varlık şirketlerinin en düşük oranlarda vergi ödemesine olanak sağlayan faiz yasal boşluğu gibi en kötü hükümleri yeni yasa için muhafaza edilmiş ve yeni ayrıcalıklı gelir kategorileri (geçiş varlıklarından elde edilen kazançlar) yaratılmış.

Fed, faizleri artırabilir

Ekonomik büyümeyi hızlandırma umutları birçok nedenden ötürü gerçekleştirilmesi hayli zor. Birincisi ekonomi zaten tam istihdama yakın bir noktada. Eğer ABD Merkez Bankası da (Fed) bunu anlarsa toplam talebin ciddi artış kaydettiğine dair ilk işarette faizleri artıracak. Daha yüksek faiz ise zenginlerin tüketimi artsa dahi, yatırımların, dolayısıyla büyümenin, yavaşlamasına neden olacak.

Dahası vergi yasasına özellikle eklenen ve Kaliforniya ve New York gibi "mavi" (Demokrat) kentlerde ekstra olarak uygulanacak vergilendirmeler ABD'deki siyasi bölünmüşlüğü değerlendirecek ve ekonomiye de iyi gelmeyecek. Aklı başında hiçbir hükümet ekonominin en dinamik bölümlerini baltalamaz fakat Trump hükümetinin yaptığı bu.

Gayrimenkul sektörü için özel olarak konulan vergi muafiyetleri Trump ve torunu Jared Kushner'in işine yarayabilir ama Amerika'yı yeniden harika yapmaz, ya da rekabetçi hale getirmez. Ayrıca eyalet vergilerinin ve servet vergilerinin vergi matrahından düşürülmesini sınırlandırmak kesinlikle eğitim ve altyapı yatırımlarını azaltacak. Yani yine ABD'nin rekabetçi gücünü artırmak için mantıklı bir strateji olmaz. Diğer yeni hükümler de ABD ekonomisine zarar verecek.

Çünkü mali açık artacak. Tek soru ne kadar artacak, benim tahminimce 1-1.5 trilyon dolar tahminlerinin çok daha üzerine çıkacak. Trump ne kadar yerli, milli ve korumacı politikalar izlerse izlesin, cari açık da artacak. Daha düşük ihracat ve daha fazla ithalat ABD üretim sektörünün de altını oymaya devam edecek (Sağlık hizmetleri ve vergi muafiyetlerinde yaptığı gibi). Trump bir kez daha kendi seçmenlerine ihanet ediyor.

Kendi ceplerini dolduruyorlar

Ama Cumhuriyetçi Parti insani iyiliğe inanmıyor. Liderleri, Trump, Kushner ve Trump hükümetindeki diğer birçok politikacı yeni düzenlemenin en büyük kazananları ve "belki bu son fırsatımız olur" diye düşünerek kendi ceplerini dolduruyor. Ve hepsi de bunun yanlarına kar kalmayacağını Trump'tan çok daha iyi biliyor.

Bu yüzden yasa bireylere geçici vergi muafiyetleri sağlıyorken, şirketler gelir vergisinde kalıcı bir indirim alıyor. Cumhuriyetçiler seçmenlerin bir sonraki maaş çekinden ilerisine bakmayacağına emin. Ama seçmenler o kadar kolay manipüle edilemez. Bu hileyi gördüler ve birçok çalışma, hükümetten ve hükümet dışından kaynak sayesinde vergi muafiyetlerindeki aslan payının şirketlere ve en zenginlere gittiğine ikna oldular.

Trump'ın vergi yasası birçok Cumhuriyetçi için dolarların seçmenlerden daha önemli olduğu inancını da teyit etmiş oluyor. Tek umurlarında olan katkılarıyla partiyi ödüllendirecek olan sponsor şirketlerini memnun etmek. Bu paralarla da oy satın almak, dolayısıyla şirketlere göre düzenlenecek siyasi gündemin devam etmesini sağlamak için kullanacaklar.

Umalım da Amerikalılar aç gözlü şirket CEO'larının ve iyiliğe inanmayan Cumhuriyetçi uşakların sandığından daha akıllıdırlar. Kasım'da yapılacak ara seçimlerde bunu kanıtlamak için bol bol fırsatları olacak.

Telif hakkı: Project Syndicate, 2017. **www.project-syndicate.org**